

Røyken
forteller

Museumskomiteén har hatt et aktivt år. Her ser vi komitéens leder Bjørn Eric Hansen foran vaskekjelleren på Gjellumstua på Hernestangen. Se forøvrig artikkel inne i bladet!

Har du hørt om Henninghaugen
på Kjekstad? Se side 5

Interessert i folkemedisin?
Se side 8

INNHold

Lederen har ordet	3
Hva har hendt, og hva hender?	4
<i>Et sagn</i> : Henninghaugen	5
Høstmøtet	7
Folkemedisinen	8
Prestegårdsstabburet	12
Kreaturhold, Udsæd og Avl anno 1865	14
Mjølmaten	19
«...en Eng af Gaardens Eiendom, kaldet Sukka»	26
Da værmeldingen kom med toget	29
Oldtidsmarsjen 2017	30
Nytt fra Museumskomitéen	32
«Sindrigt Apparat» til bekjempelse av skadeinsekter på frukttrær patentert i 1903	34
Et skolebilde	36
Om Bygdemagasinet	38

Bygdemagasinet's redaksjon:

Arne Myrvang, tlf. 91 86 51 45
e-post: arne.myrvang@altiboxmail.no
Rolf Karlsen, tlf. 41 42 50 72
Kjell Jørgensen, tlf. 31 28 33 45
Bjørn Fossnes, tlf. 92 25 85 12

Lederen har ordet

Spennende tider

Røyken Historielag står midt oppe i et generasjonsskifte. Mange av ildsjelene gjennom flere tiår begynner naturlig nok å kjenne alderen. Mange har lagt ned beundringsverdig innsats for Historielaget. Nå trenger de avløsning!

Vi trenger supplerende krefter til mange av komitéene våre. Arrangementskomitéen utfører et viktig arbeid i tilknytning til møter på Kornmagasinet. Oldtidsvei-komitéen sørger for rydding og vedlikehold av Oldtidsveien. Kyststi-komitéen sørger for det samme med Kyststien. Museumskomitéen er en bærebjelke i Historielagets virksomhet. De har ansvar for mottak og registrering av gjenstander som Historielaget mottar. De utfører dugnadsarbeid på Hernestangen, for å nevne noe.

Nå må vi ha tak i «yngre» folk, det vil si folk som ennå har 15-20 år igjen til de er 80... Eller enda yngre. Aktiviteten i Røyken Historielag har vært drevet tradisjonelt fra år til år. Det har sørget for kontinuitet og forutsigbarhet. Det betyr imidlertid ikke at ting ikke kan gjøres på en annen måte. For at nye krefter skal føle at de har noe å gjøre i Historielaget, må de få lov til å prege arbeidet. At nye krefter kommer med nye idéer, betyr ikke at de gamle idéene var dårlige.

I høst har vi en positiv dialog gående med Røyken kommune. Vi har visjoner om å bistå med å utvikle bygdetunet på Hernestangen. Vi har fått tilsagn fra Øvre Myre på Spikkestad om å flytte gårdssaga ned hit. Her ønsker vi å sette opp et verksted med plass til både smie og høvelbenk og mere til. Og her er plass til flere hus.

Kanskje kan vi sammen med andre lag og foreninger skape en årlig «Hernestangen-dag» for hele familien, med demonstrasjoner og utstillinger, marked, underholdning og leik. På Slemestad er vi i dialog med eierne av Portnerstua om å fylle den med lokal kulturhistorie.

Vi er midt i prosessen med kommunen, og signalene er positive. Selvsagt må vi diskutere ansvar for drift og vedlikehold. Men med Røyken Historielag som aktiv motor kan vi på vei mot en ny storkommune legge føringer slik at lokalhistorien blir ivaretatt, og at vi skaper interessante arenaer for innbyggerne i hele Nye Asker.

Men da trenger vi nye krefter. Skal vi lykkes med å gjennomføre det vi ønsker, må vi ha hjelp av flere!

PER OLAV BERG

Hva har hendt, og hva hender?

Dette har hendt:

- 24.09. Oldtidsmarsjen. Se omtale på annet sted i bladet!
 05.10. Høstmøte. Rekorddeltakelse, 54 personer møtte opp!

Hva hender i lagets regi?

- 07.12. Julemøte
 08.03. Årsmøte

Røyken Historielag 2017 – 2018

Kornmagasinet, Grettekroken 1, 3440 Røyken
 post@historielaget.no

Hjemmeside: <http://historielaget.no>

Styret, inkl. BM redaksjon:

Verv	Navn	Adresse	Tlf p / a	Mobil
Leder	Per Olav Berg	Gaupev. 7, 3470 Slemmestad po@pob.no	31282393	90858532
Nestleder	Bjørn Auke	Dalbøv. 1 3472 Bødalen bjorau@gmail.com	31280387	90505225
Kasserer	Arnulv Solberg	Furubergløkka 20 3477 Båttstø arnulvs@online.no		41698189
Sekretær	Bernt Otto Hauglin	Fossumv.2 3440 Røyken mail@mbnorway.no	31285111	91366280
Styrem.	Arne Edvard Torvbråten	torvbraten@hotmail.com		90150654
Varam.	Ellen Tyberg Ring	Heimannsåsen 4, 3470 Slemmestad ellentri@gmail.com		45450056
Varam.	Ragnhild Hovind	Klemmetsrudv. 22, 3440 Røyken raghovinda@hotmail.com	31290058	99267587
Varam.	Morten Fleischer	Vardev. 14, 3470 Slemmestad morten.fleischer@online.no	31281645	91681774
Red. BM	Arne Myrvang	Snarv. 6, 3478 Nærnes arne.myrvang@altiboxmail.no	31281385	91865145

Et sagn: Henninghaugen

Dette postkortet med motiv fra Kjekstad er trolig fra omkring 1950. Det er påtrykt: "Tillatt offentliggjort av Forsvarstaben". Henninghaugen befinner seg noe utenfor billedkanten til venstre.

Et sagn er en fortelling om en hendelse som har levd i folkeminne fra ætt til ætt. Den gamle bygdeboka "Røyken bygd før og nu" fra 1928 har et eget kapittel, nr. 10, som heter "Sagn og overtro". Det er på hele 35 store sider.

Det sagnet vi skal ta for oss i denne lille artikkelen handler om gården Kjekstad (gårdsnummer 12). Gården er bygdas største både hva jord og skog angår. Dette sagnet finnes ikke i bygdeboka fra 1928. Vår hovedkilde er fotokopi av gårdsboka for Kjekstad gård¹. Også i denne boka gjengis noen sagn spesielt knyttet til gården. Vi skal bare ta for oss ett av de. Det er ført i pennen av Harald Kjekstad (1880-1972) i året 1956.

En gang langt tilbake i tid var det et mann som het Henning (Kiægstadom) som eide gården. Dette kan ikke ha vært noen god mann. Han tok jord fra hagen på gården og hadde i skoene sine. Derfor kunne han sverge på at han sto - eller gikk - på sin egen jord hvor han enn var. I hvilke forbindelse dette ble brukt fortelles det ikke noe om. Men i boka antydes det at det kanskje er derfor gården er så stor som den er.

Denne Henning kunne heller ikke ha hatt noe godt omdømme i bygda. Da han døde ble det bestemt at han ikke skulle begraves i kristen jord. Kisten med den døde ble satt på en slede forspent en unghest - eller fole - og der kisten falt av sleden skulle han begraves. Kisten skal ha falt av sleden ca. 300 meter sørvest for husene på gården. Der møter man en fjellvegg og det er noe ulendt der. Derfor synes det sannsynlig av kista har falt av akkurat der, skriver Harald Kjekstad. Han skriver at de i hans unge år (ca. 1895?) var det et hull der slik som det blir når en kiste råtner bort og jorda over søkker ned. Dette sagnet var nok kjent også utenfor bygdas grenser. I alle fall hadde en student, antagelig fra Drammen, omkring forrige århundreskifte vært der og gravet i denne gropa. Han hadde visst funnet noen benrester. (Harald Kjekstad var ikke hjemme da). Sagnet avsluttes slik: Stedet heter i hvertfall "Henninghaugen" den dag i dag.

Det var i 1956 Harald Kjekstad skrev dette i gårdsboka. Da fantes faktisk Henninghaugen, en kjempestor leirkolle litt syd for plassen Hanestad og i grenseområde mot gårdene Grini Østre og prestegården. Harald Kjekstad fortalte meg dette sagnet på slutten av 1950-tallet en gang. Jeg studerte Henninghaugen et par ganger og fant også det jeg tror var gropa som Harald beskrev.

Men mye har skjedd siden den gang. I 1976 ble Kjekstad Golfklubb stiftet. Tre år senere inngikk golfklubben en langsiktig leieavtale med Kjekstad gård om anlegg av golfbaner i Kjekstadmarka, og med base på Hanestad. I 1989 sto en 18-hulls bane ferdig med tilførselsvei (Golfveien) fra hovedveien i Grinidalen samt parkeringsplasser mv. Den kjempestore leirkollen Henninghaugen ble gravet ut og massene derfra ble bla kjørt opp på torvmyrene og blandet med torv. I dag utgjør dette fine gressletter hvor golffolket boltrer seg. Der hvor Henninghaugen en gang var er det i dag en kjempestor helt flat parkeringsplass for biler.

I boka Norske Gardsbruk fra 1948 er arealene på Kjekstad (gnr. 12, bnr. 1, 4 og 5) oppgitt slik:

Dyrket jord	525	dekar
Produktiv skog	7.222	"
Annen utmark	1.427	"
<u>Totalt</u>	<u>9.174</u>	<u>dekar</u>

Kjekstad, gnr. 12, hadde telefon nr. 12 og postboks nr. 12. "Alltid tylfta² full på Kjekstad", pleide Harald Kjekstad å si.

Men hvor stor er egentlig Kjekstad gård i dag? Et søk på Røyken kommunes kartsider på internett i juni 2017 gir svaret: 12/1 er 10.129.491,4 kvadratmeter, eller 10.129 mål. Dvs. ca. 1/11-part av Røyken kommunes totale areal.

Dette med å ha jord i skoa, f.eks. i forbindelse med grenseoppgang mellom naboeiendommer, er beretninger vi kan lese om også andre steder i landet.

Ole Sønju

Kilder:

Gårdsbok for Kjekstad gård i fotokopi
Boka Røyken bygd før og nu, 1928
Boka Norske Gardsbruk, 1948
Samtaler med Harald Kjekstad på 1950-60-tallet
Røyken kommunes kartsider på internett
Wikipedia på Internett

Fotnoter:

- 1) Røyken historielag kopierte denne boka i 1980 i samråd med familien. Dette ble også gjort som en sikkerhet i tilfelle originalen skulle komme bort.
- 2) Tylft = 12. Særlig brukt som telleenhet for tømmer i gamle dager.

Høstmøtet

Høstmøtet fant sted på Kornmagasinet 7. oktober med overveldende frammøte. Hele 54 personer hadde funnet veien dit denne kvelden. Fra salen ble det kommentert at dette sannsynligvis var verdensrekord! I alle fall var dette det beste frammøtet som var registrert på et medlemsmøte noen gang.

Møtet åpnet med at arrangementskomitéen serverte kaffe og vafler, noe som alltid er et høydepunkt. Kveldens foredragsholder var leder i Vollen Historielag, Harald Bøckman, som på en fengende måte snakket om Vollens historie fra gammelt av og opp til vår tid, supplert av andre fra sitt lag. En liten bolk om prosjektet «Maud returning home» ble det også tid til. (Amundsens ishavsskute ligger for tiden i havn på vestkysten av Grønland, og skal slepes videre til Norge neste sommer). Til slutt snakket Røyken Historielags leder Per Olav Berg om vårt lag og oppgavene framover. Noe av dette kan du lese om i lederen i denne utgaven av Bygdemagasinet.

En stor takk til arrangementskomitéen for bevertningen!

Red

**Har du husket på å melde fra
om du har fått ny adresse?
Kontakt oss på post@historielaget.no**

Folkemedisinen

De hadde navn på sjukdommene før også, men de stemmer ikke alltid med de navn vi nytter nå. De søkte etter å finne årsaken til sjukdommen, men de var ikke like heldige bestandig, etter vår mening. De var i mange tilfelle heldigere med de legemidler de nytta. Moderne medisin bygger som kjent atskillig på gamle folkeråd. Det er ikke mye å finne i de skrevne kildene om legeråd, men i tingbøkene og i innberetningene kan vi få små gløtt inn i kampen mot sjukdom og død. De overnaturlige midlene de nytta med signing, maning, måling og svartekunster, hører vi lite om. Kongens lov var streng i så måte. I Christian V's norske lov heter det: «Dersom nogen befindes med Signen, manen, målen, Igjenvisning, visse dagers utvelgelse, Characterers misbruk, å omgås, og i sådanne konster kyndig og forfarne å være, og dem over og bruker, da skal de ha deres boslodd forbrutt og rømme kongens rike og land».

Derfor skjedde mye av «legetekstene» i hemmelighet. Folk i bygda ville nødig miste den nødvendige hjelp mot sjukdommene. Det var reine ulykkestreff når noe kom opp om de hjemmegjorte «legene», enten de sto i samarbeid med de gode eller de vonde maktene.

Det var ganske naturlig at når de la den døde ned i jorda, fulgte åndene til den døde med. Derfor var det særlig ved grava, eller det stedet der det var skjedd en ugjerning, at en kunne råke på åndene. Det gjaldt å holde seg inne med dem, ellers kunne de kaste sjukdom på folk, sjukdommer som en fikk ved møte med de underjordiske.

De gamle hadde tradisjoner å holde seg til. Det gjaldt de mange husråd som bygde på plante- eller dyreverden. Det var kurmidler som hadde ry for å ha nyttige krefter i seg. Ofte var det knyttet trolldomskunster til. Disse var med og styrket trua på midlene. De gikk over vanlig forstand, fulle av mystikk som de var.

De hadde så mange råd før i tiden. Det var ikke å gå til doktoren så snart det feilte en litt. Det var å hjelpe seg med de rådene en hadde. De hadde planter, salver og lesing. Noen kunne trolle sjukdom på folk og av folk, og de ble bra igjen. En hørte altfor mye om sjukdom nå var det enkelte som sa, og det var ikke bra, en måtte holde det for seg sjøl.

Det var gamle kunnskaper de bygde på de som dreiv med legetekster på 1800 tallet. Derfor kan vi godt forsvare å referere det de gamle har fortalt. «Når det var en sjukdom de ikke skjønnte, måtte de prøve seg fram til de fant den rette råda».

Midlene var mange, jeg skal bare ta for meg det som jeg antar ble nevnt og brukt i Røyken. Jeg tar vel neppe stor feil om jeg også tok med det de brukte i nabobygdene som Lier og Hurum, det var nok ganske likt over det hele når det gjaldt den gamle medisinen.

Det å løfte på en jordfast stein var råd for sjukdom.

Signekone. Maleri av Adolph Tidemand fra 1848

Det reiste nokså mange finnefolk rundt på bygdene for 150 år siden, og seinere, og de var det ikke godt å komme ut for. De sendte finnskøtt både mot folk og krøtter. Den som ble truffet av finnskøtt, fikk magesjuka. Etter det de gamle fortalte, var det mye magesjuka blant folk i den tiden. Vi skal ikke forundre oss over at det nettopp var noe slikt de tok til, de som skulle mane sjukdom på folk.

Det var middel mot finnskøtt. Når de fant oppgultpede gulpekuler etter rovfugler, ble de spist som medisiner. Når de fant forsteina foster i slaktekyrne, kalte de også disse for finnskøtt, det var medisinen mot sjukdommen.

Finnene tok barselsriene av konene sine og sendte dem ut i løse lufta. Den første som møtte dem, fikk dem. Det var førriene de kunne flytte, ble det sagt, sjølv fødselsriene måtte de ha.

Det er i folkeminne at de skaut over sjuka folk. Det var blyet som gjorde virkningen. Skaut de så i kors over huset, var det dobbelt virkning til råd og vern.

I 1880 - 90 åra kjøpte folk ringer som de satte på fingrene til vern mot sjukdom. Det var ringer av uedelt metall, messing eller kobber helst. De ble kalt for giktringer. (Noen som kjenner seg igjen)? De kunne også bli satt på tærne mot gikt i beina. Det var belter av sammensatte ringer, belter så lange at de nådde rundt livet. Det var å styrke de indre organene. Det kunne også være små plater av sink eller kobber, eller begge deler med filt mellom. De ble båret på bar kropp, helst over korsryggen, festet til ei snor rundt livet. Slike midler gikk på lån og hadde ord på seg for å være riktig gode.

Mot sjukdom hadde de god hjelp i plantene. Jeg kan nevne noen planter som skulle være gode for sunnhet og helse: perikum, røllik, malurt, liljekonvall, kamilleblomst, kløverblad, karve, stingurt, syre, kvanjol, søterot, holtrot, og en mengde sopper. Videre så tar vi med jordbær og molter som ble holdt for å være sunne. Av dyrka planter kan nevnes humle og reinfann. En av de viktigste var einerbær. Bygdedyrlegene brukte malurtlåg til dyra når det var noe galt med fordøyelsen, men det er ikke kjent at den ble brukt til mennesker i seinere tid. Mot magesjuka på folk og krøtter, kokte de låg på søterot, den drakk de. Mot voldsom hoste fikk de tørka einerbær som te, og det hjalp. Av einerbær kokte de einerbærølje, den var særlig god mot mageknip. Einebæra var god for helsa. De plukket den inn om høsten og lot den ligge til bortimot jul. Da kokte de låg på bæra. Den ble silt fra og kokt inn til den ble seig. De satte til litt sukker og fløte og rulla den ut i stang. Den var som lakris, så god på smak og bra for helsa. I Hemsedal kalte de den for skøft, der har jeg smakt den.

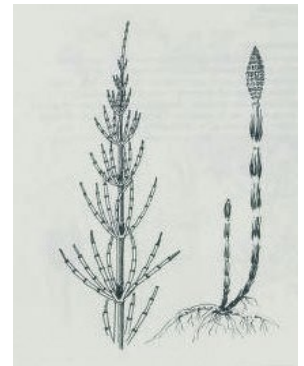
Kjærringrokk tok de inn og kokte låg på når «det var galt med vannet», den løste opp nyregrusen.

Brant det i brystet så var et godt råd ei teskje med natron.

Skogskara som arbeidet barfingra i allslags vær, fikk ofte sprekker i fingrene. De rørte sammen rennekvaer og fett i en kopp, av det fylte de i sprekkene og surra ulltråd rundt. Det satt der til sprekken grodde. Andre brukte bek og hadde i på samme måten.

Kvaen brukte de også til verkesår, ja andre sår også, til å trekke ut og få det til å gro. Det var helst eldre kvinner som lagde kvaepåster. De tok grankvaer og knuste den i vann til det ble ei fin salve. Den ble lagt direkte på såret. Den trakk ut verk og våg og holdt såret reint.

Når de hadde verkefinger, så tok de ei fille og la på salt og tjære. Det var nok en hestekur. Var det mindre verk brukte de never, den kunne også trekke ut verken.

Kjærringrokk

Av rugmel og vann arbeidet de ut en deig som ble lagt på verk for å drive og trekke ut verken. Sår vasket de reine med vann. Hadde de vondt i brystet så brukte de hvitløk. Hadde de sår som ikke grodde, da samlet de humlehonning som de smurte på. Ellers var det vanlig og late av sitt eget vann i hissig sår, enten det gjaldt folk eller krøtter.

De gamle kokte opp tjære i vann og drakk det mot tæring, eller sto over gryta og dro i seg dampen. Mot skurv i hodet dekte de hele hodet med varm bek, like ned i hårgarden. De kalte det bekhette. Den satt på til den løsnet av seg selv. Da gikk håret med, men skurven var de kvitt.

Fra dyreriket hentet de også legemidler. Grisegaller tok de vare på ved slaktinga, hadde den på ei flaske med litt brennevin så den holdt seg. Det var et godt middel mot frost. Hadde man skabb, så fanget de en orm, slo den, karvet den opp og tørket den. Deretter malte de et pulver av den tørre ormen. Dette strødde de på maten og ga til den som hadde skabb. De ble snart like friske igjen.

Kolliksmarter stilnet de ved å ta inn bevergiel i brennevin.

Maur-eiter (maurpiss) var middel mot myggen. De ertet mauren så den sprutet eiter i ansiktet og på hendene deres.

Tannverken var ei plage, da som nå. Det var ikke rart om de prøvde alle de råd som var mulige. De brukte eldmørje som de leste noe i, hva de leste, er det ingen som veit. Gjorde man det etter oppskrifta så skulle de ikke få tannverk igjen på flere tiår.

De kokte låg på røllik mot tannverken. Tok av sitt eget vann og hadde på tanna, det var også et godt råd. En kunne ta en pinne og stikke i tanna til det blod på den. Så skulle en sette pinnen i et tre som en aldri kom til å se igjen. På den måten overførte de tannverken til treet, og de ble kvitt smerten.

Brokk ble holdt inne med bind, dette ble kjøpt i byen for 3 spd., noe fattigkassa fikk ordnet i 1825.

Vorter ble de kvitt på en bestemt måte: de tok en tråd og knyttet en knute for hver vorte de ville bli av med. Så gikk de til en stein, veltet den opp og la tråden under. Steinen falt tilbake på plass. Tråden ble liggende og råtne. Når den var råtnet opp, var også vorten borte. Dette husker jeg at min bestemor gjorde med godt resultat, men det måtte være en ulltråd og vorten måtte strykes med en fleskesvor først.

Mot neseblødning knyttet de en ulltråd rundt den venstre veslefingeren, da stanset blødningen.

Mødrene brukte å sprute litt mjølk fra brystet i ansiktet på ungen for at den skulle få fin hud.

Mot såre lepper smurte de med søt rømme, andre brukte slipesteinsgrut, slik sand som liggende i troa under slipesteinen.

De gamle hadde fast tru på at mange sykdommer kom av ureint blod. Ved å tappe ut noe blod nær det sjuke stedet, kunne en ta bort sykdommen, derfor årelatte de. De brukte latebile, noen små skarpe kniver som ble satt i spenn med ei fjør. Når de så dro i avtrekkeren mens bila lå mot huden, for knivene fram og skar hvert sitt snitt inn i huden. Latebila ble gjerne nevnt for sneppert, de brukte den også ved vaksinasjon i eldre tid. For å få suget ut det sjuke blodet gjennom såra, lagde de vakum ved å dryppe noen dråper sprit i en porselens kopp og tenne på. Når de så var svinte til å hvelve koppen over såra, ble det undertrykk inne i koppen, dermed sugde den blodet ut. De hadde brennevin med når de skulle årelates. For det første trengtes det til å smøre med, heter det. For det andre måtte de drikke av det etter «operasjonen», noe de så på som ganske nødvendig så de ikke skulle svime av.

Sneppert brukt ved årelating. Foto fra Digitaltmuseum.no

Årelating var ganske alminnelig helt fra til etter 1900. De årelatte også ved hodepine. Det kunne altså være nyttig å fjerne sjukt blod og på den måten lette for sjukdommen. Men det kunne være like viktig å kunne stanse en blødning, stemme blodet, ved overnaturlige eller naturlige midler. Det var alltid noen som kunne stemme blod, dvs. stanse blødninger fra nese eller andre sår. Fikk de blodstyrting etter et slagsmål, fikk de stanset blødningen før det kom lege til, ved å drikke kaldt vann og legge kalde omslag på brystet. De la blodbind (bandasje) over sår og lot det ligge så lenge det grodde under. De ville nødig løsne på det da de risikerte at det tok til å blø igjen. Når det er nevnt at de la blodband på et sår etter knivstikk, var det kanskje like gjerne ei fasturring mellom såret og hjertet etter at ei åre var skåret over.

Svein E Majerberget

**Har du lyst til å gjøre en innsats
i en av våre komitéer?
Send en mail til post@historielaget.no**

Prestegårdsstabburet

Stabburet i den tidligere Røyken prestegård Solberg er en gammel bygning. Ved en restaurering omkring 1920 fant man årstallet 1784 hugget inn i mønsåsstokken. Derfor antar man at dette var byggeåret. Men stokken ble skiftet ut den gang. Derfor er det skriftlige "beviset" borte. På 1960-tallet var stabburet i ferd med å falle ned fordi stabbene og bunngrima ble liggende ned til jordbakken og derfor råtnet bort. Prestegårdstilsynet ba da departementet om midler til nødvendig istandsetting. Men det ble avslått fordi utgiftene ble store. Derfor ba departementet prestegårdstilsynet om å få bygningen revet. Forøvrig var det jo ikke lenger noe behov for stabbur på gården.

Røyken historielag ble stiftet i 1966 og noe av formålet var å verne om bygdas gamle bebyggelse. Prestegårdstilsynet sammen med historielaget gjorde derfor en ny henvendelse til departementet og ba om et bidrag på 2000 kroner. Så ville historielaget sørge for å få ny bunngrima samt stabber på plass. Avtalen gikk i orden og høsten 1970 var jobben gjort, i alt vesentlig på dugnad.

Men, tiden setter sine spor. Bunngrima ble etter hvert nok en gang liggende ned til jordbakken og løv og gras ble liggende over og holdt på fuktigheten. Da kom råten på ny. De siste årene er det derfor foretatt en ny restaurering. Nå er bunngrima fjernet og 9 firkantede stabber i røyken-granitt bærer det 233 år gamle prestegårdsstabburet hvor "Røykenpresten" Christian Holst i sin tid vandret.

Ole Sønju

A/S BAKUBENSIN

Bensin & Oljeimport

Telefon Nærnes nr. 5

Nærnes den. *18/6* - 1936

Gjersjøens Bensinstasjon
Gjersjøen

Betaling: Netto kontant.

<i>An 3045 lit bensin</i>			
<i>à 9/192</i>	<i>Kr.</i>	<i>578.88</i>	
<i>" 1% OMSETTNINGSBET.</i>	<i>"</i>	<i>5.79</i>	
	<i>Kr.</i>	<i>584.67</i>	
		<i>Betalt</i>	
		<i>Kr. A/s Bakubensin</i>	
		<i>Heide</i>	

En kvittering for levering av bensin fra AS Bakubensin på Nærnes til Gjersjøen Bensinstasjon i 1936, sakset fra Oppegård Historielags kalender for 1996

Forøvrig var literprisen for bensin ut til kunde på den tiden kr 0,27. Omregnet til dagens pengeverdi tilsvarer det kr 9,80

Kreaturhold, Udsæd og Avl anno 1865

Korndyrkingens utvikling i Røyken

Den første fullstendige nominelle folketelling for hele landet ble foretatt i året 1801. Den forteller, som rimelig kan være, bare om menneskene og deres livsstilling. Det var 1.356 av dem her i bygda den gang. Den aller eldste het Else Erichsdaatter, var 87 år og bodde på Ramton i Røgen. Der bor hennes etterkommere fortsatt. I Røyken finnes mange gamle slekter på de tradisjonelle gårdsbrukene.

Men akkurat nå sitter jeg med folketellingen fra 1865 for *Røkens Præstegjæld* foran meg. Dette er en fotokopi av originaloppgaven, i tydelig håndskrift, men på ferdigtrykte blanketter. Den er svært detaljert.

Forsiden ser slik ut:

TABELKONTORET
Departementet for det Indre
Folketælling 31. December 1865

Lister
over
Folketallet m. v.
BUSKERUDS AMT
15.
Røkens Præstegjæld

I denne folketellingen finnes også detaljerte oppgaver over bla. *Kræaturhold Udsæd og Avl*. Dette både for det enkelte gårdsbruk og for den enkelte husmannsplass. Det finnes også sammendrag. Dette er underskrevet av lensmann Böhmer på gården Vang allerede 28. februar 1866, bare 2 måneder etter selve tellingen. Men først 8. november samme år har sogneprest P. I. Dybdahl signert dokumentet. Vi må tro det er korrekt, signert som det er av både lensmann og prest. Böhmer fikk ingen offentlige hedersbevisninger etter 27 år i bygda. Men Dybdahl ble utnevnt til ridder av St. Olavs orden av kong Oskar II i 1876.

Dette sammendraget er utgangspunktet for den lille beretningen vi gjengir her. Videre vil vi i svært korte trekk se på utviklingen av korndyrkingen her i bygda fra de eldste tider frem til vår tid.

Aller først gjengir vi sammendraget for *Kreaturhold*:

Heste	292
Stort Kvæg	1.144
Gjeder	0
Faar	951
Svin	183
Rensdyr	0

Udsæd og Avl 1865

*Såmannen anno 1865.
Fra boka Norske
Gardsbruk 1958*

Oppgaven for Udsæd og Avl for 1865 vil vi analysere litt nærmere. Tallene for Udsæd er summen av de detaljerte oppgavene. Våre tall for avling er beregnet ut fra angitt fold for det enkelte kornslag. Dette er igjen basert på hva man her i bygda kunne forvente av avling i et middels år.

Faktisk utsæd og beregnet avling:

Korn:

Hvede	78,5	tønner 1)	= (6,2%) x fold	8	=	628	tønner avling	=	6,9%
Rug	62,5	"	= (4,9%) x "	16	=	1.000	" "	=	11,0%
Byg	166,9	"	= (13,1%) x "	10	=	1.669	" "	=	18,3%
Blandkorn	2,5	tønner	= (0,1%) x fold	8	=	20	tønner avling	=	0,2 %
Havre	964,8	"	= (75,7) x "	6	=	5.789	" "	=	63,3 %
Sum utsæd	1.275,2	tønner	=	100%					
Sum beregnet avling						9.106	tønner avling	=	100%

Andre vekster:

Erter	14,0	tønner	x 8 fold	=	112	tønner avling
Poteter	1.919,0	"	x 7 "	=	13.433	" "

Som tabellen ovenfor viser er havre det dominerende kornslaget. Dette til tross for at dette er det kornslaget som, ifølge oppgaven, gir lavest fold (avkastning) av alle kornslagene med bare 6 fold. Rug gir, ifølge oppgaven, over dobbelt så høy avkastning, nemlig 16 fold.

Vi tar et raskt tilbakeblikk forut før året 1865. Man antar at bygg var et aller første kornslag som ble dyrket på Østlandet da man tok til å dyrke jorda her for noen tusen år siden. Deretter kom havre og til dels hvete. I en beretningen skrevet av sognepresten i 1745 ser vi at det var havre som ble mest dyrket her i bygda. Men det heter også at man normalt ikke dyrket nok korn til å brødfø seg. Altså måtte man kjøpe (importert) korn på Bragernes eller i Christiania. Folketallet var da omkring 800, for det meste fattige bønder. Omkring 1770 heter det at av spinnevekster ble dyrket noe hamp og lin på flatbygdene innen amtet. Men vi vet ikke om så var tilfelle i Røyken. Lin er omtalt i Edda allerede på 1200-tallet. Men interessen for lindyrdking opphørte i Norge på 1800-tallet. Norskprodusert lin ble da utkonkurrert av billig importert amerikansk bomull.

Men tilbake til året 1865. På dette tidspunkt var folketallet i Røken 2.547. Den eldste var 94-årige Berte Larsdatter, født i Røgen, fattiglem, bosatt på Gullaug i Frydenlund Skoledistrikt. Hun var den eneste røykenbøring over 90. Som vi ser var folketallet nesten doblet fra 1801 til 1865.

Hvis vi tar utgangspunkt i beregnet avling med fradrag for utsed og deler dette på det totale folketallet i bygda får i 1 liter korn og 1,7 liter poteter pr innbygger pr dag. Dette forutsetter at hele netto avlingen nyttes til menneskeføde og uten hensyn til svinn. Totalt sett må dette kunne betraktes som mer enn selvberging både når det gjelder korn og poteter.

Året 1914

I forbindelse med 100-års-jubileet for grunnloven i 1914 utga Buskerud Amt et Jubilæumsskrift. Der leser vi at havre fortsatt var det rådende kornslag i vårt distrikt. Havre var også det kornslag som ga størst avling pr. mål åker med vel 3 tønner. Fra perioden 1876-80 til 1906-10 økte avkastningen for havre fra 3,06 til 3,36 tønner. Hvete derimot ga bare vel 2 tønner pr. mål. Fra 1876-80 til 1906-10 økte avkastningen for hvete fra 2,09 til 2,25 tønner på mål. Økningen kan bla ha sammenheng med at man i denne tiden drev en mer systematisk drenering av jorda.

Skuronn anno 1865. Fra boka Norske Gardsbruk 1948

I 1914 var folketallet i Røken ca. 5.000. Altså en fordobling fra 1865.

Året 1956

I 1956 lot Røyken kommune utarbeide en Regional-analyse for bygda vår. Også i denne er jordbruket viet betydelig plass. For årene 1927, 1940 og 1949 er det oppgitt avling. I alle disse årene er det fortsatt havre som er mest dyrket. Hele 65% av kornarealet her i bygda i 1949 var havre. Hvete utgjorde 30%. Målt i kilo var det imidlertid hvete som ga høyest avling med 300 kg. pr. mål, havre 280 kg. For alle kornslagene var det en betydelig økning i avkastningen i årene fra 1927 til 1949. Videre fremgår det av analysen at avkastningen i Røyken lå til dels betydelig over landsgjennomsnittet. Unntaket var blandkorn, men her var arealet i Røyken meget beskjedent. Totalarealet for kornvekster i Røyken var i 1949 på 5.063 mål. Det samlede

areal dyrket jord var 21.740 mål. Altså utgjorde korndyrkingen bare 23% av arealet. Den største delen av det dyrkede arealet gikk med til grasvekster. For fortsatt var det hester i stallen og kuer i fjøset på gårdene i bygda, og tre meierier var i full drift.

I 1956 var folketallet i Røyken ca. 7.400, nesten 50% økning fra 1914.

Året 2000

I år 2000 fordelte det dyrkede areal for korn i Røyken seg slik:

Hvete/høsthvete	3.163	mål	27,0%
Rug/hvete	44	"	0,4%
Bygg	5.735	"	49,0%
Havre	2.760	"	23,6%
Sum	11.702	mål	100,0%

I de siste 50 årene er dyrking av bygg relativt sett økt radikalt, mens dyrking av havre er gått tilbake. Videre er kornarealene mer enn fordoblet fra 1949 til 2000. Fra 5.063 mål i 1949 til 11.702 i år 2000. Dette skyldes i all hovedsak overgangen fra arbeidskrevende melkeproduksjon til ensidig korndyrking i årene etter siste verdenskrig.

I år 2000 var det totale produksjonsareal for jordbruksprodukter i Røyken på 15.611 mål. Altså utgjorde kornproduksjonen hele 75% av arealet, mot bare 23% i 1949.

*Moden kornåker
på Midtbygda på
2000-tallet*

Men saken har også en annen side. Bygdas dyrkede areal er i løpet av de siste 50 årene redusert med over 6.000 mål, fra 21.740 mål i 1949 til 15.611 i år 2000. Dette tilsvarer 29% reduksjon. Noe av dette arealet var mer marginale jordbruksområder som var lite skikket for moderne landbruksmaskiner. Men mye var også ypperlig dyrkingsjord. Et lite eksempel kan være Prestegårdsjordet like ved kirken. Der ble et sammenhengende sydvendt jorde på vel 30 mål bebygget med boliger i 1950-60-årene. I takstdokumentene heter det at dette er noe av

bygdas beste dyrkingsjord. Jeg kan bekrefte at jorda var god. Undertegnede bygde selv enebolig der på slutten av 1950-tallet. På halvparten av den 1 mål store tomte hadde vi kjøkkenhage. Der dyrket vi de første årene nok til eget bruk av både poteter, grønnsaker og bær. Men slike arealer inngikk ikke i begrepet dyrket areal. De mange villahager i Røyken utgjør en betydelig dyrkningsreserve om krisetider med matmangel igjen skulle melde seg.

I år 2000 var folketallet i Røyken økt til 16.587. Altså mer enn fordoblet fra 1956.

År 2017

Den tidligere jordbruksbygda Røyken er i ferd med å endre karakter. Et lite eksempel: I Vestbygda kalles nå området omkring den nye jernbanestasjonen for *stasjonsbyen Spikkestad* i de kommunale plandokumenter. *Det bymessige*, med bla mange boligblokker, er i ferd med å ta form omkring jernbanestasjon, kirke og park. Utbyggingen vil skje raskt. Her var det dyrket jord med åker og eng og noe beite i 1865. Jernbanen var heller ikke kommet til bygda på dette tidspunkt. Da den kom i 1872 stoppet ingen tog på Spikkestad de første årene. Det var det ikke befolkningsgrunnlag for i området. Men i dag kommer og går moderne, støysvake, elektriske togsett 2 ganger i timen det meste av døgnet fra/til hovedstadsområdet. Beboerne i stasjonsbyen er i dag hovedsakelig pendlere.

Folketallet i Røyken var pr. 1.1.2017 21.931 2). Dette tilsvarer en økning på vel 32% de siste 17 årene. Det er grunn til å tro at økningen vil skje enda raskere i årene som kommer.

I året 1900 bodde det 4.157 mennesker i bygda, mens antallet i 2000 var 16.587. Det vil si en 4-dobling på 100 år. Fortsetter veksten i samme takt vil det i år 2100 bo 66.000 mennesker innenfor det gamle *Røkenes Præstegjælds* grenser. La oss gjøre en sammenligning med Asker kommune. Der bor det i dag ca. 61.000 mennesker. Asker har et litt mindre landareal enn Røyken kommune.

Hvor mye korn det dyrkes her i bygda i 2100 er et åpent spørsmål.

Ole Sønju

Noter:

- 1) 1 tønne = 144 potter = 4,5 kubikkfot = 139,0 liter
- 2) Kilde: SSB Befolkningsstatistikk

Kilder:

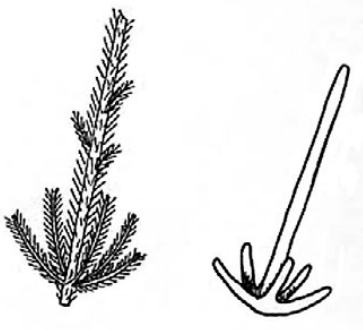
Optegnelse paa folketallet i Røgen Sogn under Buscherud Amt, saledes som det befandtes at være den 1ste Febr. 1801
 Folketælling 1865 for Røken
 Boka Buskerud Amt, Jubilæumsskrift 1814-1914
 Boka Norske Gardsbruk, 1948
 Regional-analyse for Røyken herred i Buskerud Fylke, 1956
 Boka Røyken - Bygda og menneskene 1940-2000
 Wikipedia på Internett.

Mjølmaten

Gryn ble benyttet til ulike slags mat, brød, suppe og grøt. Vassgraut var daglig kost. Stundom åt de vassgraut to ganger om dagen. Grøten åt de ved å ta grøt på skjea, duppe skjea i melkefatet for å få melk på og deretter spise. De gjorde hver sine innhogg i grøten til de møttes i midten av fatet. Noen hadde en unote at de tok skjea med grøtbiten opp til munnen og liksom pynta på han før de dyppa skjea i melkefatet. Det ble kalt å «geille» grøten og ble regnet for en ufin skikk å ete grøt på.

Vassgrauten ble kokt av byggmel og vann med noen saltkorn i. Når vannet kokte, hadde de på mjøl og rørte med turua, ved å snurre henne rundt mellom håndflatene. Det burde ikke bli klumper i grøten. Når grøten ble tykkere, stampa de han. De løftet turua og med kraftige tak stampa de grøten. De stampa også grøten etter at gryta var tatt av komfyren eller ut av peisen. Noen gamle folk fortalte meg at fra en gård i bygda fra omkring 1920, at ei jente som hadde gått husmorskolen kokte så linn vassgraut. Dette var arbeidsfolka misfornøyde med. En kveld gikk en gammel husmann bort til jenta, tok fra henne gryta og sa han skulle lære henne å koke grøt, hadde på mere mjøl og stampa grøten kraftig. Redskapen de brukte var turu og sleiv, som var hjemme lagde. Turua ble oftest lagd av en ung grantopp der barken var fjernet, og nederste ringen av greiner utgjorde tindene i turua.

De lagde også fjølturuer av to trestykker som ble satt i kryss. Fra gammelt av var det vanlig å skrape grautgryta. De slo i litt melk og så satt de bortved peisen eller ved komfyren og skrapa gryta rein. Ingen ting måtte gå til spille, det var dypt rotfesta i deres sinn.

Om sommeren kunne de ete kald graut med melk til, om vinteren kunne de ete oppkokt melk på kald graut. Det ble også brukt en del øl som grautvete istedenfor melk. Kald graut oppvarma i øl ble kalt ølost.

Det ble også kokt finere grøt, som rømmegrøt, gryngrøt, fløyelsgrøt og melkegrøt eller mjølgrøt (jevning). Melkegrøten ble kokt av melk og byggmel, og med fløteblandet melk til var han ofte dugurdsmat på søndager. Gryngrøt ble kokt av små gryn og melk med knust kavring over. Da risengryna kom i vanlig bruk, ble de kokt som risengrynsgrot og ble ofte brukt som middagsmat. Fløyelsgrøt ble kokt av melk, byggmel eller hvetemel, som ble kokt inn til den tok til å bli brun. Rømmegrøt og fløyelsgrøt var gjestebudskost. Da bruken av hvetemel ble mer vanlig, ble det kokt grøt av melk og hvetemel, ofte til søndagsdugurden. Denne grøten hadde flere navn, som snargrøt, fløyelsgrøt og smørgrøt. Fra gammelt av hadde de ofte til helg og høytid smørøye i grøten av rømmefett eller smør, som de duppa grøtbiten i. Smørøyet var da plassert midt i grøtfatet.

Så lenge kornet ble malt på bekkverkerna, ble det mye av kornet / akset med i mjølet, og det kunne nok rive i halsen. Ofte måtte de sile / filtrere mjølet når de skulle ha finere grøt. Etter at kornet ble malt på mølla, ble vassgraut kokt på nymalt mjøl regnet som god mat.

Et stort arbeid for kvinnene var baking av brød. Og brødet var først og fremst flatbrødet som ble bakt i store mengder helt fram til langt ut i 1920 åra. Etter 1900 kan en vel også regne det vanlige brødet, slik det bakes i dag som daglig kost.

Det gikk med masse flatbrød i alle hjem. På gårdene ble det bakt flatbrød i dagevis vår og høst. Flatbrød i store stabler ble oppbevart på stabbura. Nær sagt alle kvinner kunne bake flatbrød. Men vær gård hadde gjerne sine faste bakstekjerringer. Det var ofte husmannskoner, småbrukerkoner eller eldre enslige kvinner som stod for bakingen. Ved siden av en liten lønn, var det gammel tradisjon at bakstekjerringa skulle ha med seg hjem ei baksteflse vær kveld. Arbeidsdagen for bakstekjerringa var ofte lang. Det var gjerne i eldhuset de bakte. På husmannsplasser og småbruk kunne takka være plassert i peisen i stua. Til bakingen måtte en ha tørr og småkløvd ved. Bakstekjerringa satt ved bakstefjøla hele dagen. Det gjaldt å holde takka passe varm. Derfor var bakstekjerringene som regel ikke inne og åt. Maten ble båret inn til henne, og ofte vanka det nok også en matbit i økta. Ei økt var lagt opp slik at ei bakstekjerring skulle bake 100 leiver om dagen. Noen bakte mer, men for andre kunne det være stritt nok å greie målet.

Bakstefjøla var ei firkanta plate med lister rundt slik at mjølet ikke ble sølt med. Listene hadde en åpning så en kunne sope de siste restene i en kopp når en var ferdig. Til å sope mjølet sammen brukte de ofte en fuglevinge eller en harelabb. Amboda (arbeidsutstyret) til bakstekjerringa var kjevla, baketrinse, bakstefløy, flat og tynn bordflis eller en lang tynn spisset kjepp. I gammel tid har nok kjevlene vært glatte, men ettersom de ble flinkere til å dreie, fikk kjevlene riller. Noen hadde to slags kjevlar, ei med grove riller som de bakte ut leiven med og ei med finere riller som de brukte til slutt. Den lange tynne spissede bakstefløyen brukte de når de la leiven på takka.

Den flate bakstefløyen var en trespon med brett tynt blad, som de stakk inn under leiven under bakingen for å få luft og mjøl under, så leiven ikke satte seg fast. Av baketrinser var det to slag. Det var trinser med riller i. De var til å jamne ut leiven med. Noen hadde og ei trinse med jernstifter i, som de lagde små hull i leiven før han ble lagt på takka slik at luft kunne komme gjennom under steikingen og det ikke ble blemmer på leiven.

Brødleivene ble lagt opp som stabler, ofte i hele rundinger, men mest som en halvmåne. Særlig med tanke på lagring ble en del flatbrød lagt opp som lefse. De brettet inn leiven så han ble firkantet. For å skille mellom den seinere mjuklefsa, ble slike lefser ofte kalt hardlefse. På brødstablene la de gjerne på press, slik at de ble klemte sammen.

Det var flere typer flatbrød. Etter hvert tok de til å bruke poteter i flatbrødet. Da gikk det mindre mjøl, og brødet ble bedre. Opphavelig så stampa de kokte poteter til potetstappe med en støter. Så fant noen på å lage potetkverner av tre, etter skrueprinsippet, og malte potetene til stappe. Slike kverner fins det nok enda på noen gårder. Med poteten ble det vanlig å bake mjuk lefse eller potetlompe som vi kaller det i dag. Dette ble gjort særlig om vinteren. Det var ikke vanlig å bake så mye om gangen, da lefsa ikke holdt seg like god etter en stund. De bakte lefse til jul og påske. Etter at poteten kom i bruk, bakte de potetlompe med jamne mellomrom. Lompa var mye brukt til skoleniste. Ellers hadde skolebarna med seg både kald grøt og surmelk, eller flatbrød og melk til soll som skoleniste.

Når de skulle ha bakstekjerring, var ofte potetene kokte, skrelte og malt på forhånd. Så tok bakstekjerringa potetstappe, mel og vann og eltet det til en deig i bakstetrauet. Så tok hun en passe del og la på bakstefjøla og skar av et passe stykke til en leiv. Mjølet var byggmjøl, seinere iblanda litt rug som de la på bakstefjøla, som de senere strødde på leiven under bakingen. De bakte finbrød og hverdagsbrød. Finbrødet var tynnere og hverdagsbrødet tjukkere.

Det ble også bakt fettbrød og rømmebrød. Disse ble helst brukt til servering når de fikk fremmede til gårds. Fettbrød ble bakt av smelta talg, vann og byggmjøl. Fra gammelt av ble de ofte bakt som sammenlagte firkanta lefser som de brøyt stykker av, senere bakt i rundinger, skåret ut med lokk som mal. Rømmebrødet ble bakt av rømme, til dels og av smult, og helst skåret i rundinger. Etter at hvetemelet kom i vanlig bruk, ble nok en god del av dette melet brukt.

Ellers ble det ofte servert både vaffel, avletto og goro. De hadde vaffeljern, avlettojern og gorojern med lange skaft som de holdt inn i peisvarmen. De stekte som regel ett og ett vaffelhjerte. For avletto fantes det såkalte aposteljern med utgravde figurer. Da vedkomfyren kom, fikk en slike jern for komfyren. Kakebakst i vår forstand var det lite av fra gammelt. De eldste kake-slagene var nok smultringer og fattigmann.

Omkring 1700 eller litt før var det vanlig å avle litt rug i Røyken. Det var små areal som ble sådd, og ovnsbakt brød var sjelden kost i bygda. Det var heller ikke enkelt å bake slike brød. Det er tradisjon om at de har forsøkt å bake mellom to takker eller to steinheller. Senere fikk en del gårder murt seg bakerovner og da var problemet løst. Men selv etter at rugarealet ble større og man kunne kjøpe rugmjøl på butikken og vedkomfyren kom, var baking av brød mere omstendelig enn i dag.

Alt brød ble bakt som surt brød, altså med surdeig. Når deigen var est tok de en klatt av deigen og hadde i esekoppen. Esekoppen var lagd av tre og de klemte deigklatten ut til sidene. Denne esekoppen stod gjerne på peisbrua og tørka helt inn.

Når de skulle bake brød, måtte de først bløyte på esekoppen. Noen ganger kunne esingen ta til å ese straks, andre ganger var han mer motvillig. Når esten hadde est så mye at han var i ferd med å flomme utover koppen, var det på tide å sette brøddeigen av rugmjøl og vann. Ofte satte de deigen om kvelden i et stort tre trau, som de satte ved vedkomfyren med et klede over. Det var viktig for esingen at deigen ikke ble kald. Hadde det gått godt, hadde deigen est opp om natten, men ofte måtte han stå lenger. Når deigen hadde est opp måtte han eltes opp igjen. De hadde i mer mel og knadde han så best de kunne. Så sto deigen til han hadde est opp igjen en gang til. Da kunne de lage et hull i deigen med neven og sette ei fyrstikk ned i hullet. Slukket stikka av mangel på surstoff, var deigen passe est. Så var det og bake ut deigen og få den inn i en passe varm ovn. Ved å stikke ei treflis inn i brødet, fant de ut om brødet

var gjennomstekt. Likevel hendte det nok at det var ei rårand i brødet. Det er vel dette som går igjen i regla: «Osten var muggen og brødet var rått, og kniven var rusten og beit ikke på». Mange syntes ellers at det var godt med en liten rårand.

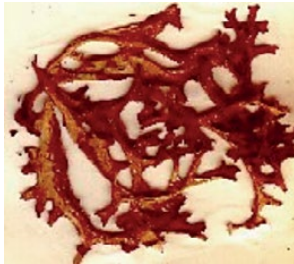
I 1890-åra var det å få kjøpt ferdigbrød i butikken. I samband med jernbane og veiutbyggingen ble det startet flere bakerier i Røyken. Selv husker jeg baker Thoresen i Slemmestad best. Ennå kan jeg se for meg «Terje Baker`n» som kom slentrende og plystrrende i full fart over Vaterlandstorvet med en flisekurv full av brød, balanserende på fem stive fingre over hodet. Skulle noen ha det litt moro med ham og fikk ham til å stoppe senket ikke Terje fliskurven en tomme. Det var også et lite bakeriutsalg på Prestenga som gikk under navnet «Baker`n på Jordet». Bak disken sto alltid den blide Edith Stokker. Favorittkaka til oss unger var ei kake til 15 øre. Når vi skulle ha den så ba vi om ei 15 øres kake, annet navn har jeg aldri hørt. Folk kjøpte seg et kjøpebrød når de var på butikken og syntes at det smakte godt, det var nok noe av luksusen de unte seg. Først i 1920- åra kom kjøpegjær i butikkene i Røyken.

De lagde potetmjølet hjemme. Poteten ble vasket godt og så raspa, enten på store rasper eller på ei hjemmelagd raspekvern. Videre så bandt de et strieklede over en butt av et eller annet slag og hadde de raspa potetene oppi. De slo deretter på vann så potetmelet rant igjennom. Når de var ferdig med den første skyllinga, ble potetmjølet ofte hatt i et tre trau. De slo på rent vann og rørte det opp. Litt etter litt så sank potetmjølet ned til bunnen og ble en fast masse. Så kunne de bare tømme av vannet med flass som enda måtte ligge i vannet. Dette ble gjentatt flere ganger til mjølet ble drivende hvitt. Så tok de det hvite faste potetmjølet og la det utover et laken på et bord til tørking. Når det var tørka, knuste de det til fint mjøl. Potetmjølet nytta de til matlagingen, noe ble brukt i brød og noe ble brukt til å stive skjortebryst og fintørkla til kvinnene.

Av og til hører man om barkebrød og barkebrødstider uten at vi i dag legger så mye i det. Men i flere hundre år var bark, matmose og halm matsurrogat folk greip til i uår og hungersår. De utviklet en egen matkultur på dette området, som vi i dag kjenner lite til. Det var nok furubark som ble mest benyttet i Røyken. På de steder som det vokste alm ble den benyttet først. Alm, som på mange steder ble kalt for «mattreet», ga det beste barkemjølet. Jeg har hørt historier om at det ble fraktet almebark til Østlandet fra Romsdalen.

Det var mye arbeid med å sanke bark. Bare det innerste laget av barken kunne benyttes. Den rensa barken ble lagt i lut, tørka og malt. Det samme ble gjort med matmosen (elgmose / islandslav). En sommer på femtitallet som jeg var hos mine besteforeldre i Lier var jeg med og samlet denne laven. Den ble kokt i en avskjæring sammen med skyller og mel til grisemat. Jeg mener å huske at de kalte mosen for grisemose.

Rein barkebrød har aldri eksistert. Det lot seg ikke bake, for det manglet bindestoff, som man måtte ha om en skulle bake brød eller koke grøt. Av og til fikk de klager fra embetsfolk om at skogen ble ødelagt av all barkeflekkingen, og noe var det vel i det. Folk luta også halm, tørka og malte. Lutingen gjorde vel at cellulosen ble mere fordøyelig, slik det blir gjort til dyrefor i dag, men verken barken, mosen eller halmen var mat for våre maver.

Svein E Majerberget

«...en Eng af Gaardens Eiendom, kaldet Sukka»

En innførsel i panteboka fra 1794

Navnet *Sokka* er brukt i navnene på veiene Sokkabekkveien og Sokkafaret på Nærnes, Sokkabekkveien er adkomstvei til boligfeltene Nærnes Vest, Syd og Syd 2, mens Sokkafaret er en avstikker fra Sokkabekkveien og fram til boligfeltet Nærnestunet.

Men hvor kommer navnet Sokka fra? Sokka er fra gammelt av navnet på jordene som ligger på begge sider av bekken rett etter bommen i Baarsrudveien. Iflg boka «Norske Gaardnavne» av professor Olaf Rygh betyr Sokka hulning, senkning. Dette passer godt med topografien på stedet; jorder som skråner ned mot en bekk som gjennomskjærer området på langs. Et stort areal av de opprinnelige jordene ble plantet til med gran på slutten av 1960-tallet, men etter avvirkning i 2016 framstår jordene nå i sin opprinnelige form. Jordstykket omfatter totalt ca 70 daa.

Sokkajordene høsten 2017 - noe rufsete etter forrige års hogst - sett fra sørvest. Vi skimter bebyggelsen innerst i Baarsrudveien i bakgrunnen til venstre

I en artikkel i Historielagets årbok for 1993 tar Gustav Kirkerud for seg Nærnesgårdens historie. Her nevner han bl a et skifte etter Wiborg Nilsdatter i 1794. En innførsel i panteboka som omhandler en avtale i etterkant av dette skiftet er interessant lesning. Innførselen nevner bl a «en Eng af Gaardens Eiendom, kaldet Sukka». Her ser en altså at navnet er i bruk allerede for mer enn 220 år siden. De nevnte veinavnene må jo dermed sies å ha en solid lokalhistorisk forankring.

Tilbake til innførselen i panteboka:

På slutten av 1700-tallet var gården Søndre Nærnes delt i to parter. Jens Larsen og Jens Olsen hadde hver sin part. Jens Larsen døde i 1788, og etterlot seg enken Wiborg Nilsdatter og barna Niels (f 1755), Larine (f 1759). Christian (f 1766) og Ole (f 1774). Da Wiborg døde i 1794 skulle man jo tro at eldste sønn, Niels Jensen, skulle overta gården. Imidlertid ble den av ukjente grunner i stedet solgt til Wiborgs svigersønn, Gabriel Johannessen Baarsrud, som var gift med hennes datter Larine. Wiborgs eldste sønn, Niels, sikret seg allikevel det vi i dag vil kalle en rimelig god avtale med svogeren i bytte med å si fra seg retten til gården. Formalitetene rundt denne overdragelsen følger i den transkriberte innførselen nedenfor, hentet fra panteboka.

Anno 1794, den 6te og 7de October, blev det almindelige Høsteting for Røgen Præstegjæld behandlet paa Lensmandsgaarden Grini, i Overværelse af behørigt Laugrette. Hvor da følgende private Documenter bleve publicerede:

No 1

Skiftebrev efter afgangne Enke Wiborg Nilsdatter Nærnsnæs, af 19de August 1794, hvorved halve Ødegaarden Nærnsnæs, af Skyld 15 ltt Salt med Bøxel og 1/2 ltt Smør beneficeret¹ er overdraget Gabriel Johannesen Baarsrud, og hvorom den i Skiftet gjorte Disposition indtages saa lydende:

Samtlige Arvinger, som alle myndige, anmeldte: at foruden det auktionerede Løsøre, er Boet end videre tilhørende halve Ødegaarden Nærnsnæs, som skylder 15 Litt. Salt, med Bøxel, og á parte Bøxel over ½ Litt. Smør, Christiania Laugstol beneficeret, og at vi samtlig have velvillig overdraget denne gandske Gaardpart af sin fulde Skyld som meldt, til Gabriel Johansen Baarsrud, tillige med indeværende Aars Avl og Afgrøde, imod at han derfor til Boet betaler 1600 Rd. da ogsaa beholder som følger med i Købet, et Bundgarn og en gammel Eege², og hvorforinden ældste Søn Niels Jensen og nu levende Hustrue Kirstie Thorsdatter skal, saa lenge de begge eller en af dem i ugift Stand lever, have til Brug og Raadighed en Eng af Gaardens Eiendom, kaldet Sukka, for saavidt som deraf nu i Vidners Overværelse er bleven af og i mellem dem opgaaet og udviist, og i Følge deraf skal blive af Gabriel Baarsrud og Niels Jensen, hver af den halve Deel indgjerdet. Paa samme Eng skal Gabriel Baarsrud bygge for Niels Jensen og bemældte hans Hustrue de fornødne Huse af Stue og Køkken, samt Laave, Lade og Forhuus, af den Størrelse, at Niels Jensen deri have Rum til hvad han avler af Høe og Korn paa bemeldte Eng, dog saa at Niels Jensen skal i Gaardens Skov hugge Tømmeret til disse Huse, og være med i Arbeidet med Husenes Opbyggelse uden betaling, og hvilke Huse han derefter selv skal holde vedlige, hvortil Materialier maa tages i Gaardens Skov; Gabriel Johannesen skal og uden Betaling pløie og harve for Niels hvert Aar, saa og skaffe ham Hest frit til Kirken tvende Gange aarlig, derfor skal Niels Jensen og Hustrue ikke alene nyde af Gaardens Skov den behøvede Brændeved til deres Huus, samt Gjerdefang og Stør³, men og aarlig 12 siger tolv Favne Granved af smaat Maal til at sælges, og hvilken Veed han selv skal hugge der som han udvises, men af Gabriel Baarsrud henkjøres frit for ham til Stranden. Saa skal og Niels Jensen aarlig nyde fra Gabriel Baarsrud af Gaarden: Een Tønde Havre, Een Tønde Byg og Een halv Tønde Malt, uden Betaling, samt have Frihed at bryden 100 Kjør⁴ Løv aarlig paa Eiendommen, og at nyde Forhavn i Gaardens Skov for sine holdende Creature: Disse naa anførte Niels Jensens og nu levende Hustrue uden Afgift eller Betaling afstaaede Fordele, skal gjælde,

ikke alene for dem fælleds, saa lenge de begge lever, men og for Manden Niels Jensen uden nogen Forandring, saa lenge han lever, om han end bliver den Længstlevende, og ej i nyt Ægteskab skulde begive, hvorimod hans nye Hustrue ved hans Død er pligtig, uden noget Vederlag, at fraflytte det alt: Hvorimod, om hans nu levende Hustrue Kirstie Thorsdatter skulde blive den længstlevende, da nyder hun vel, saa lenge hun i vanlig Stand forbliver, alle forestaaende Fordele unden Forandring, men om hun skulle begive sig i nyt Ægteskab, da skal hun og hendes tilkommende Mand fra den Tid af ikke mere nyde de foran tilstaaede 12 Favne Brændeved, Tønde Havre, Tønde Byg og 1/2 Tønde Malt aarlig, og hendes Mand desuden være forbunden at arbeide paa Gaarden for Betaling, lige med en anden Husmand, samt at fraflytte Eiendommen uden noget Vederlag ved hendes død, og saaledes hjemfalder det alt, tilligemed de opbyggede Huse til Gaarden ved begge Ægtefellernes Død, og skal imidlertid hæfte paa Gaarden i hvis Eie den end maatte komme; og paa disse Vilkaar begieres at Gaarden maatte udlægges til Gabriel Baarsrud: Thi i Anledning heraf blev for den yngste Søn Ole Jensen herved udnævnt til Curator⁵ hans Broder Christian Jensen som begge, ligesom alle de øvrige, baade for egen og den Mindreaariges Deel, tilstod og samtykkede udi foranførte Overdragelse af Stervboegaarden□. paa Vilkaar, som anført av; Og da Gabriel Baarsrud óg ikke mindre vedstod denne Accordt, sa blev besluttet: Halve Ødegaarden Nærnsnæs, skyldende 15 Litt. Salt med Bøxel, og á parte Bøxel over ½Ltt. Smør, som af Christianiæ Laugstoel benificeret, tilligemed indeværende Aars Avl og Afgrøde af Bundgarn og en gammel Eege overdrages hermed Gabriel Johannesen Baarsrud til Eiendom, imot at han derfor til dette Stervboe erlægger 1600 Rdl, og at han og efterkommende Eiere opfylder mod Niels Jensen og nu havende Hustrue alle de Føderaads Vilkaar, som dem foran er betinget og tilstaaet.-

Arne Myrvang

Kilder:

Røyken Historielags årbok for 1993, artikkelen «Eiere og brukere av Nærnesgårdene i eldre tid» av Gustav Kirkerud
 Digitalarkivet: Lier, Røyken og Hurum sorenskriveri, pantebok nr 5 (1788 – 1801), s 254 og 255
 Olaf Rygh: Norske Gaardnavne, bind 5, s 274
 Ordbog over det danske sprog
 Røyken kommunes kartsider
 Wikipedia

Henvisninger:

- 1) Beneficeret eiendom: en jordeiendom som ligger til et embete, og som embetsinnehaveren (*beneficiarius*) selv bruker eller har leieinntekter av
- 2) Eege: eike, pram
- 3) Stør: stolper, staur
- 4) Kjør: bunt av løkvist brukt til dyrefôr vinterstid
- 5) Curator: person som var beskikket til å forvalte en annens formue. I dette tilfellet var storebroren Christian på 28 år curator for den «mindreårige» broren Ole på 20 år. (Myndighetsalderen i 1794 var 25 år)
- 6) Stervboe: dødsbo

Da værmeldingen kom med toget

I perioden 1884 til 1917 ble toget i vårt område benyttet til formidling av værmeldinger. Det foregikk på følgende måte: Værvarsel for påfølgende dag, kalt «Veirvarsel for Landmanden» ble utarbeidet av «Det Norske Meteorologiske Institut», og deretter telegrafert til strategiske jernbanestasjoner på det sørlige østlandet kl 15:00 hver dag i sommerhalvåret. Bak på siste vogn på alle gjennomgående tog ble så værvarselet hengt opp i kodet form ved bruk og kombinasjon av store plansjer bestående av tre- og firkanter slik som plakaten nedenfor viser. Så gjaldt det bare å få med seg varselet når toget passerte, og deretter å sette i gang jungeltelegrafen for å bringe nyhetene videre.

Ifølge statistikk traff man for Christianiaområdet del med ca 80% av varslene i perioden systemet var i drift. Noe å strekke seg etter i dag?

Veirvarsels-signaler

for

østlandet.

	Trekant alene.	Tørt veir.	Klarveir med varme om sommeren. Sol- skinsdage med klare, kalde nætter om høsten. Eller litt skyet veir, men ingen nedbør.
	Trekant over firkant.	Utrygtveir.	Vekslede veir, delvis med regn eller be- gyndende regnveir. Undertiden om sommeren lokale tordenbyger.
	Firkant alene.	Regnveir.	Dagsregn eller regnveir med korte av- brytelser.
	Firkant over trekant.	Opklarende veir.	Opklarende himmel eller utrygt veir eller regnveir. Overgang til „Tørt veir“. Man maa være belavet paa en enkelt eller flere regnbyger under opklaringen.

Arne Myrvang

Kilder:

Bokhylla.no: Boka «Det Norske Meteorologiske Institutt 1866 – 1966»

Jernbanemuseet på Hamar: Avfotografert plansje med symboler og forklaring

Oldtidsmarsjen 2017

Årets Oldtidsmarsj med innlagt natursti gikk av stabelen 24 september i greit høstvær. 78 personer deltok, og av disse gikk 25 hele strekningen fra Gullaug. 49 nye ansikter deltok i år. 10 av deltakerne var barn. Noen av disse gikk for annen gang, og for noen var årets marsj den første.

På matstasjonen på Mellom-Bø sto som vanlig Frøydis Christoffersen for den berømte suppa, assistert av Arne Edvard Torvbråten. Av andre gamle travere i laget som møtte opp på Mellom-Bø kan nevnes Frøydis' mann Cato, samt Bjørn og Gerd Fossnes. I målområdet i Vaterland hadde Bjarne Kjos fått hjelp av Asbjørn Lillelien til å ta imot deltakerne.

På arrangementssiden har det kommet inn en del nye personer, noe som kan sikre en videreføring av marsjen i årene framover.

Nedenfor finner du fasiten for årets natursti samt resultatlista. Vi gratulerer Berit Svens med seieren!

Oldtidsmarsjen 2017 – Natursti

Spørsmål 1.	Hvor mange innbyggere får den NYE Asker kommune?		
	1: ca 75 000	X: ca 90 000	2: ca 85 000
Spørsmål 2.	Når ble Røyken Historielag stiftet?		
	1: 1956	X: 1966	2: 1976
Spørsmål 3.	Slemmestad Kirke er den yngste i Røyken, når sto den ferdig?		
	1: 1915	X: 1925	2: 1935
Spørsmål 4.	Når ble Røkens Bank stiftet (DNB) ?		
	1: 1897	X: 1877	2: 1857
Spørsmål 5.	Hvor stor del i % av jordens overflate er dekket av vann?		
	1: ca 70 %	X: ca 50	2: ca 60 %
Spørsmål 6.	Når ble Grodalen mølle lagt ned?		
	1: 1968	X: 1971	2: 1973
Spørsmål 7.	Hvor lang er Oslofjordtunnelen?		
	1: 7306	X: 6306	2: 8306
Spørsmål 8.	Hvor høyt over havet ligger Røyken stasjon?		
	1: 120 m	X: 130 m	2: 140 m
Spørsmål 9.	Når startet Elopak produksjon av melkekartonger på Spikkestad?		
	1: 1978	X: 1968	2: 1958
Spørsmål 10.	Hvilken religion har sitt Tempel på Slemmestad?		
	1: Ridderordenen	X: Buddhismen	2: Hinduismen
Spørsmål 11.	Når åpnet Torvbråten Barneskole?		
	1: 1968	X: 1973	2: 1978
Spørsmål 12.	Hvor lange er (måleenheten) en alen? (en alen lang)		
	1: 48,7 cm	X: 96,7 cm	2: 62,7 cm

Riktig rekke var altså XX2 212 212 2X2

Resultatliste for naturstien på Oldtidsmarsjen 2017:

1. Berit Svens	11 rette
2. Magne Nilsen	10 rette*
Marte Tomine Sørensen	10 rette*
4. Simone Audestad Holtet	10 rette*
Terje Martinsen	10 rette*
6. Kjell Nergaard	10 rette*
7. Silje Audestad Holtet	10 rette*
8. Alex og Jannicke F. Bentzen	9 rette
Glenn Audestad Holtet	
Mika Audestad Holtet	
Jens Stedje	
Anne Wold	
Hjalmar Ødelien	
14. Åse Gundersen	8 rette
Astrid Nergaard	
Elisabeth Saxrud	
Flemming Sveen	
18. Vibeke Dambakk	7 rette
Eddie Emanuelsen	
Eva Hveding	
Gunn Rian	
Øistein Rian	
Mary Kristine Sandal	
Siri Stedje	
Laila Vatne	
Arild H. Vatne	
27. Michelle Andersen	6 rette
Inger og Sven-Arvid Carlén	
Mona Hall	
Tor Hauer	
Alvind Audestad Holtet	
Stian Jacobsen	
Tor Kise Karlsen	
Elisabeth Lillelien	
Geir Nylund	
Ole Wahl	
«Navnløs»	

Fra 9 rette er man ført opp i alfabetisk rekkefølge.

Totalt startet 78, men ikke alle leverte.

*Seks hadde 10 rette på 2. plass. For å skille disse måtte de tippe lengden på et tau.

Tauet var 132 cm.

Nytt fra Museumskomiteén

Vi har fått en meget fin og gammel samling av radioer (ca. 30 stk) fra Thorleif Berg. Disse er nå plassert på KM i nye hyller. Hyllene fikk vi gratis gjennom en annonse i finn.no mot at vi hentet dem i Drammen sist mandag. Da sparte vi noen penger igjen for laget.

*Thorleif Berg
under arbeidet
med plassering
av radioene han
har gitt til laget*

Den gamle klesrullen er demontert og fraktet til Prestegårdslåven. Vi er snart ferdig med innredningen i vaskekjelleren under Gjellumstua og har bokført godt over 500 dugnadstimer siden januar. Vi prøver å få lagt siste hånd på verket til torsdag 27. juli. Vi overtok kjelleren i januar etter at Fjordfestivalen ble nedlagt. Vi har kjørt bort mellom 5 og 10 lass til Follestad.

*Bjørn Eric i aksjon
i vaskekjelleren i
Gjellumstua*

Vi har også flyttet over de tingene som Røyken kommune ville overta og plassert dem i kjelleren på hovedhuset. Så ble det boltet opp stendere rundt hele kjelleren og materialer fraktet ned fra Thorleif Berg. Dette var materialer som vi brukte til å kle veggene med samt dele inn til to kjellerrom. Alle materialer ble gitt som gave fra Thorleif. Museumskomiteen har lagt ned over 450 dugnadstimer med snekring, maling og plassering av gjenstander. Røyken kommune har spandert alt det elektriske, slik at vi er trygg på at det vil stå i mange år fremover.

I høst har vi hatt alle 4. klassinger fra Røyken skolene på besøk. I september har museumskomiteen stått for omvisning og det har blitt klokket inn mer enn 250 dugnadstimer. Vi synes at vaskekjelleren har blitt fin, men arbeider stadig med forbedringer og prøver å anskueliggjøre hvordan det var i gamle dager.

Museumskomitéen

**Vi tar gjerne imot lokalhistorisk
stoff til Bygdemagasinet.
Se kontakthinformasjon på
baksiden av bladet!**

Ønsker fra Museumskomiteen

I forbindelse med sitt arbeid med utstillingene våre lurar Museumskomitéen på om noen av våre lesere kunne ha noen av disse tingene å avse:

Avskjæring/vaskestamp i tre
Koks
Gamle arbeidsklær i dongeri
Sinkbøtter
Trebunner, både som sko og høyskaftede
Hvite meieriklær

Ta kontakt med Museumskomitéen ved Svein E Majerberget dersom du er interessert i å gi bort noe av dette. Han kan kontaktes på tlf 92638393 eller på mail sveinmajerberget@gmail.com

«Sindrigt Apparat» til bekjempelse av skadeinsekter på frukttrær patentert i 1903

Fra Asker og Bærums Budstikke den 12. desember 1903 har vi hentet en omtale av en innretning som skulle hindre insekt- og museangrep på frukttrær. Den var prøvd ut i en hage på Nærnes med stort hell. Artikkelforfatter var gartner Johan Lassen-Urdahl fra Asker.

Fruktdyrking var jo en god inntektskilde for de fleste på stedet til langt ut på 1900-tallet, men som innfødt Nærnesgutt (riktignok født nesten 50 år etter at artikkelen ble skrevet, men i en familie med fruktdyrking som viktig bigeskjeft) har jeg hverken sett eller hørt om noen slik innretning som beskrives. En forklaring kan selvsagt være at apparatet ikke ble en like stor suksess som hva artikkelforfatteren så for seg.

Hvis du har kjennskap til bruk av denne oppfinnelsen, så ikke nøl med å ta kontakt med Bygdemagasinsredaksjonen. Se kontaktinfo på baksiden av bladet!

Praktisk Opfindelse

Jeg hadde forleden Andledning til at se et meget Sindrigt Apparat til beskyttelse mod Insekter paa Frugttrær, hvilket uden Tvil vil og bør faa en meget stor Udbrædelse blant Frugtdyrkere. Apparatet er af Zink og bestod af 2 halve Cyliindere, der ved en Fals kunne sættes sammen. Rundt Cylinderen gaar en Beholder, lidt over denne et Slags løst Laag, for at hindre Regn, nedfaldende Løv og andet at komme ned i Beholderen, der under Brugen fyldes med Harpiksolje eller et andet dydende klæbrigt Stof.

Cylinderne sættes om Vaaren rundt Trærne. Mellomrummet mellem disse og Cylinderen fyldes med Kridt, der vil hindre endog Myrer at komme op den Vei. Over Beholderen med Oljen vil næsten ikke nogen Slags Insekter kunne komme, især er Apparatet effektivt mod Frostmaaleren, Æblesnudebillen og Æblemarken, hvis Hunner, som bekjendt, er vingeløse og kryber op i Trærne og legger sine Æg. De er vore værste Fiender paa Frugttrærne.

Lader man Apparatet staa Vinteren over, vil det til dels ogsaa beskytte mod Markmus. Vistnok vil Apparatet lide ved at staa ude om Vinteren. Da det er meget holdbart, vil det ved skjønksom Behandling vare i en lang Aarrekke. Apparatet, der vil bli lavet paa fabrikmæssig Maade i forskjellige Størrelser, kan, hvis Forbruget bliver stort nok, leveres meget billigt. Interesserede bør henvende sig til Patenthaveren, Hr. Aug. Haavaldsen, Karl Johans Gade 5, Kristiania. Apparatet er prøvet med udmærket Resultat i 2 å 3 Aar i en Have ved Nærnes i Røken.

J. Lassen-Urdahl

Arne Myrvang

Dette sto i stamboken for Gudbrandsdalshesten i 1907

Kjekstad, Johan Edvard blev født paa gaarden Kjekstad i Røkens prestegjeld den 9. februar 1843. Efter i 1865 at have taget eksamen ved den høiere landbrugsskole i Aas praktiserede han dels hjemme, dels paa Bygdø kongsgaard, dels som fuldmægtig paa Aas i Hakedalen (1869 – 1872). Vintrene 1867 og 1868 tog han i Kristiania undervisning i sprog og musik og studerte landboret.

I aaret 1872 døde hans far, Gudbrand Kjekstad, stortingsmand fra Buskerud amt 1845 – 1848, og han overtog da gaarden sammen med sin ældre bror Bernhard. Gaarden er bekjendt for sin udmerkede kvægbesætning, gennemkrydset med Ayrshire.

I 1876 reiste Kjekstad til Den kgl. Veterinær- og Landbohøiskole i Kjøbenhavn, hvor han hørte professor Prosch`s forelæsninger i husdyravl og fysiologi og etatsraad Bendz`s forelæsninger over husdyrenes anatomi. Under sit ophold her modtog han statsstipendium for i udlandet at uddanne sig som husdyravlsbestyrer. Efter et fortsat ophold i Kjøbenhavn besøgte han England og Skotland med flere lande og hørte efter sin hjemkomst professor Worm Mullers forelæsninger i fysiologi.

Den 1. juli 1878 ansattes Kjekstad som statsagronom og husdyravlsbestyrer. Hans distrikt omfattede i begyndelsen hele det sønden- og nordenfjeldske Norge, men begrænsedes fra aaret 1893 til Akershus, Buskeruds, Kristians og Smaaleneenes amter.

Johan Edv. Kjekstad var en af stifterne af Det Norske Traver – Selskab og i nogle aar medlem af dets styrelse.

Han døde på Kjekstad den 17. deceiver 1894. Portræt med biografi i Norsk Landmandsblad for 1895.

(Skrevet af landbrukssekretær Gudbrand Tandberg)

Svein E. Majerberget

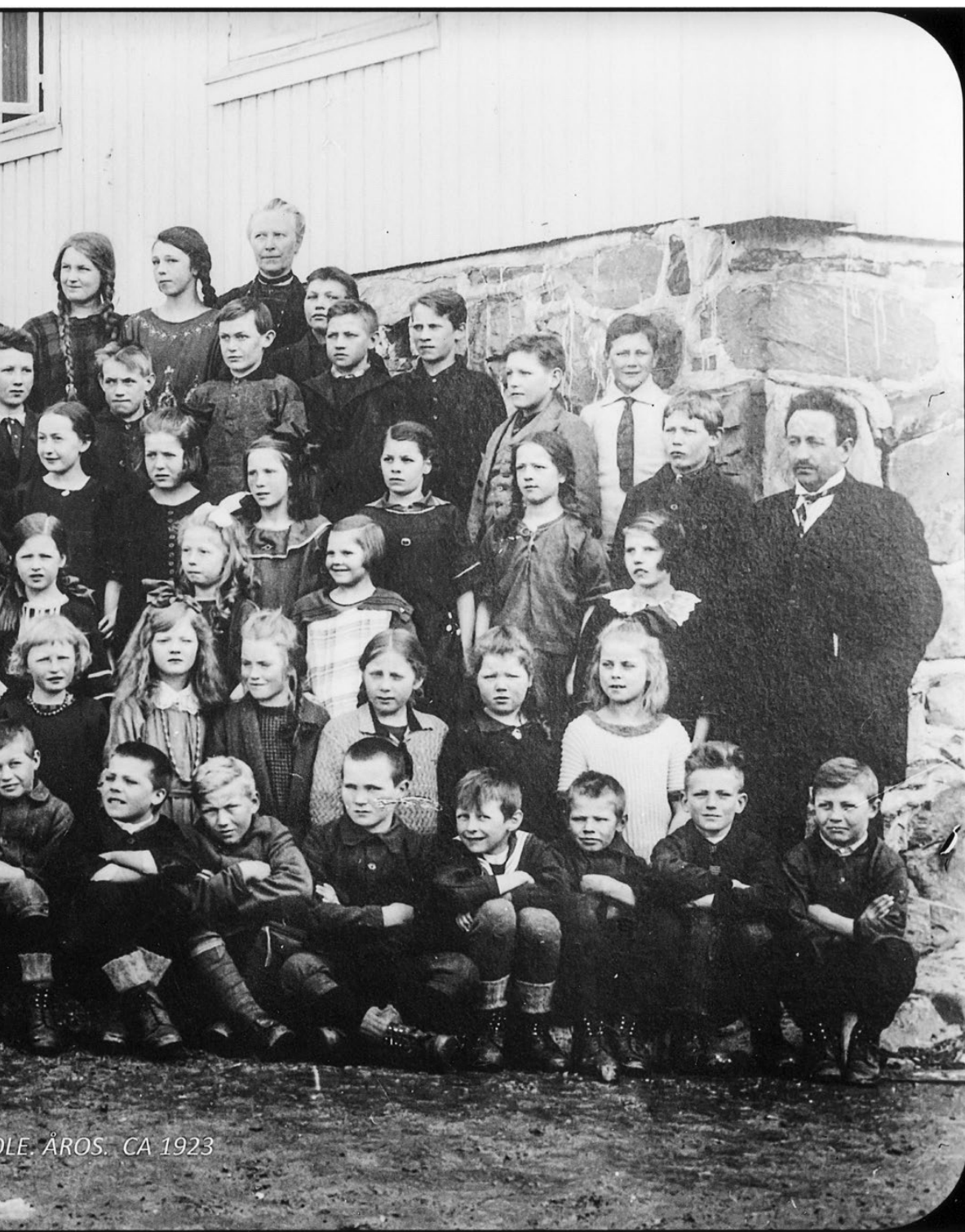
**Kjenner du noen som har lyst til å
melde seg inn i Røyken Historielag?
Send en mail til post@historielaget.no**

Et skolebilde

Liv Davidsen har sendt oss dette bildet som er tatt i 1923 ved Frydenlund skole. Dersom noen av våre lesere kjenner igjen personer som er med på bildet, så ta gjerne kontakt med Bygdemagasinredaksjonen. Kontaktinfo står på baksiden av bladet.

FRYDENLUND SKOLE

Om Bygdemagasinet

Bygdemagasinet gis ut av Røyken Historielag. Det kommer ut to ganger i året, vanligvis i mai og november, og deles gratis ut til medlemmene. Bladet er ment å være et informasjonsforum for våre medlemmer, men også et sted der medlemmene kan skrive sine innlegg og komme med synspunkter om lagets drift.

BM kom ut første gang i mai 1985. Siden den gang har det i alt kommet ut 72 nummer. De første 40 nummerne er også bundet inn i permer på 10 i hver bok.

I 2017 innførte laget en ny grafisk profil. I tillegg ble det bestemt at Bygdemagasinet skulle trykkes i farger. Forrige utgave, nr 71/mai 2017, var et prøveprosjekt i så måte. Med små endringer videreføres denne malen i den utgaven du nå holder i hånden.

Vi etterlyser stadig bidrag fra våre medlemmer, og en skal være oppmerksom på at vi gjengir artikler slik vi mottar disse, uten å sjekke kilder etc. Kommentarer og kritikk mottar vi derfor med takk. Bygdemagasinet vil således fremstå som et uformelt forum som formidler stoff som til dels ikke er gjennomarbeidet, i motsetning til stoffet i våre årbøker.

Derfor: Sitter du på stoff som kan ha interesse for våre medlemmer, så nøl ikke med å sende det inn til Bygdemagasinredaksjonen!

Rettelse!

Artikkelen «Annies historie» i forrige utgave av Bygdemagasinet inneholdt bl a dette bildet, hvor nr 2 fra venstre var oppgitt som «ukjent». Vi er imidlertid blitt gjort kjent med hvem vedkommende er. Riktig bildetekst skal derfor være *“Annie på kjøkkenet i forbindelse med Bødalen Idrettsforenings 60-års jubileum i 1977.*

Fra venstre May Dalen, Kristi Follestad (Arvås), Toril Brevik og Annie”.

Red